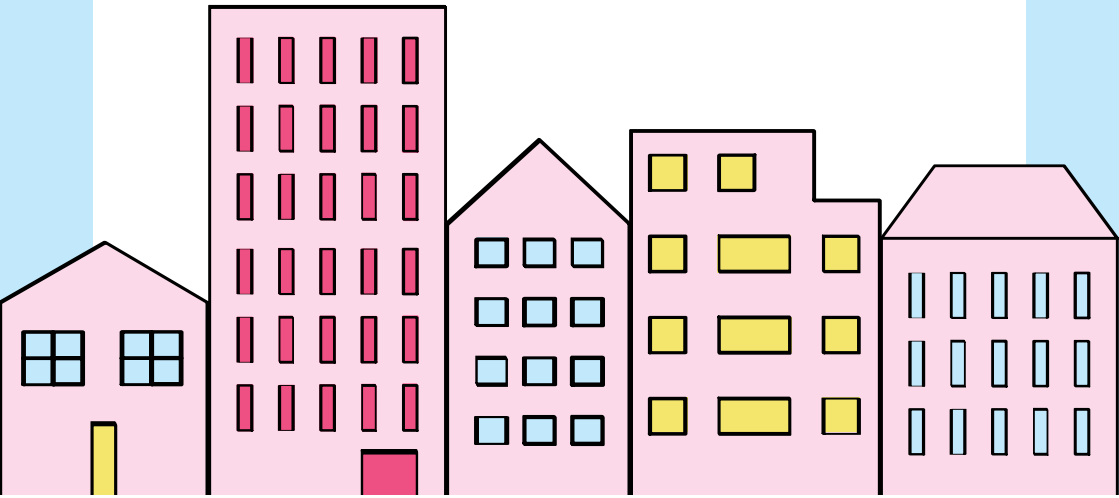
МОГУЋНОСТИ И ИЗАЗОВИ У РАЗВОЈУ УСЛУГЕ СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ ЗА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

КЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ИСТРАЖИВАЊА

Република Србија, 2026.

Аутори
ЗОРИЦА МАЈДАНЏИЋ И МАРИНА КОЦИЋ

Стручни консултант
СЛАВИЦА МИЛОЈЕВИЋ

Стручни сарадник
КАТАРИНА ТАДИЋ

Уредници брошуре
КАТАРИНА ТАДИЋ И МАРИНА КУРИЉ

Издавач
Удружење „На пола пута“
Вука Караџића 26, Панчево
Тел: 060/0689-659
И-мејл: contact@napolaputa.org
www.napolaputa.org

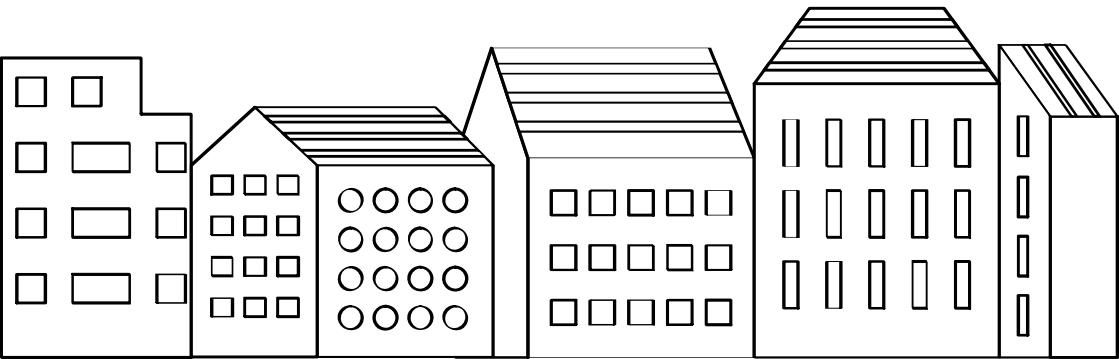
Тираж
200 комада

Година издања
2026.

„Резултати овог истраживања настали су о оквиру пројекта „Унапређење доступности услуге становање уз подршку за особе са интелектуалним тешкоћама” које реализује Удружење „На пола пута” у оквиру пројекта „ЕУ ресурсни центар цивилног друштва у Србији“, који спроводи Београдска отворена школа у партнерству са организацијама цивилног друштва: Новосадска новинарска школа, ДЕТЕ, Нова планска пракса, Сигурни путеви, Млади пољопривредници Србије и међународним партнером, Фондацијом Фридрих Еберт (Friedrich Ebert Stiftung). Пројекат подржава Европска унија и реализује се у периоду од 2023. до 2026. године.

МОГУЋНОСТИ И ИЗАЗОВИ У РАЗВОЈУ УСЛУГЕ СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ ЗА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

КЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ИСТРАЖИВАЊА

О ИСТРАЖИВАЊУ

Истраживање „Могућности и изазови у развоју услуге Становање уз подршку за особе са инвалидитетом“ реализовано је у оквиру пројекта „Унапређење доступности услуге становање уз подршку за особе са интелектуалним тешкоћама“ које је реализовало Удружење „На пола пута“ крајем 2025.

Циљ истраживања је био да се процене интересовања, капацитети и препреке за покретање услуге становање уз подршку, као и да се идентификују облици подршке и сарадње потребни за њену успешну реализацију. Упитник је попунило 117 стручних радника, практичара и родитеља/старатеља особа са инвалидитетом, из различитих градова. Овакав састав испитаника обезбедио је мултидисциплинарни приступ и могућност да се ова услуга сагледа интегрално – кроз призму породице, струке и непосредне подршке.

Резултати истраживања послужиће као реална основа за даље процесе лобирања и заговарања за успостављање услуге СУП, као и за планирање конкретних корака у њеној имплементацији.

О УСЛУЗИ

Становање уз подршку за особе са инвалидитетом (СУП) је услуга социјалне заштите која спада у групу услуга подршке за самосталан живот у заједници и представља један од најважнијих аспеката социјалне инклузије ове популације и важан корак ка стварању инклузивнијег друштва.

ЦИЉ УСЛУГЕ

- Превенција институционализације
  (превенција смештања особа са инвалидитетом у институције)
- Деинституционализација (прелазак особа које су
  боравиле у институцијама у њихову локалну заједницу)

Предуслов за остваривање оба процеса јесте развијена и доступна мрежа услуга социјалне заштите у локалној заједници, која омогућава адекватну подршку за живот ван институција.

СВРХА УСЛУГЕ СУП
јесте обезбеђивање:

- Адекватног смештаја у заједници (стамбене јединице са максимално 6 корисника)
- Стручне подршке за развијање вештина и остваривање што веће самосталности
- Укључивање у активности у локалној заједници ради социјалне интеграције корисника

ЦИЉНА ГРУПА су:

- Особе са инвалидитетом (физичким, интелектуалним и менталним тешкоћама)
- Млади којима престаје смештај у установи социјалне заштите или хранитељској породици
- Жртве трговине људима
- Лица лечена од алкохола или психоактивних супстанци

Од свих циљних група које могу да користе ову услугу, једино особе са инвалидитетом ову услугу могу користити ТРАЈНО ИЛИ ДОК ГОД ИМАЈУ ПОТРЕБУ за оваквом подршком.

ПРУЖАОЦИ УСЛУГЕ могу бити:

Јавни сектор (установе социјалне заштите и јединице локалне самоуправе, односно организације чији је оснивач Република Србија аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе)

Цивилни сектор (организације цивилног друштва, односно удружења грађана)

Приватни сектор (правна лица и предузетници)

Пружаоци услуге морају бити регистровани и лиценцирани у складу са важећим прописима из области социјалне заштите.

ЗАШТО ЈЕ ОВА УСЛУГА ВАЖНА?

Становање уз подршку је услуга социјалне заштите којом се особама са инвалидитетом омогућава живот у заједници уз одговарајући степен подршке, у складу са њиховим индивидуалним потребама.

Ова услуга представља један од кључних инструмената за спровођење процеса деинституционализације и развој система социјалне заштите усмереног на живот у заједници, у складу са важећим законским и стратешким оквиром Републике Србије. Становање уз подршку препознато је као приоритетна услуга социјалне заштите, намењена остваривању права особа са инвалидитетом на самосталан живот, равноправност, достојанство и пуно учешће у заједници.

ИСТРАЖИВАЊЕ

„МОГУЋНОСТИ И ИЗАЗОВИ У РАЗВОЈУ УСЛУГЕ СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ ЗА ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ“

СКЕНИРАЈТЕ ЗА ЦЕЛО ИСТРАЖИВАЊЕ

КЉУЧНА РАЗМАТРАЊА ИСТРАЖИВАЊА

ИЗАЗОВИ У РАЗВОЈУ УСЛУГЕ СУП

На основу резултата истраживања препознате су кључне препреке за развој услуге СУП које имају изражен системски карактер и односе се пре свега на недостатак стабилних финансијских, материјалних и просторних ресурса, недовољну подршку локалне заједнице, слабу међусекторску сарадњу и недостатак обученог кадра.

Резултати, такође, указују на ниску транспарентност локалних политика социјалне заштите, недовољно јасно позиционирање услуге СУП као приоритетне у локалним актима и ограничену видљивост постојећих или планираних иницијатива.

Истовремено, истраживање је идентификовало значајне потенцијале за развој услуге. Висок проценат испитаника исказује спремност за лично укључивање, а као посебно важни ресурси препознати су родитељско искуство, стручна знања и капацитети организација цивилног друштва. Такође, изражена је јасна потреба за едукацијом, умрежавањем и практичном подршком актерима који би могли бити укључени у развој и реализацију услуге.

Укупно посматрано, налази указују да развој услуге становање уз подршку у локалним заједницама захтева координисан, стратешки и дугорочан приступ, уз јасну улогу локалних самоуправа као носилаца процеса и активно укључивање свих релевантних актера.

ПРЕПОРУКЕ ЗА РАЗВОЈ УСЛУГЕ СУП

На основу добијених резултата, могу се формулисати следеће кључне препоруке:

1. Јасно позиционирање услуге СУП као приоритетне у локалним актима

Потребно је унапредити и/или донети локалне Одлуке о правима иуслугама социјалне заштите које ће услугу становање уз подршку пре-познати као приоритетну, уз обезбеђивање адекватних механизама финансирања.

2. Обезбеђивање континуитета подршке и спречавање институционализације

Услугу становање уз подршку неопходно је развијати као дугорочно и стабилно решење у систему социјалне заштите, а не као пројектно заснован облик подршке. Недостатак континуитета у пружању услуге представља значајан ризик од институционализације и реинституционализације.

3. Развој одрживих модела финансирања

Неопходно је обезбедити стабилне и предвидиве изворе финансирања услуге, кроз локалне буџете, националне програме и донаторске фондове, као и унапредити информисаност актера о постојећим финансијским механизмима.

4. Развој и прилагођавање стамбених капацитета у заједници

Локалне самоуправе треба да обезбеђују децентрализоване, приступачне и у заједницу интегрисане стамбене јединице, прилагођене индивидуалним потребама корисника, као основу за услугу становање уз подршку. Ограничен број корисника по јединици и равномерна просторна дистрибуција спречавају сегрегацију и омогућавају достојанствен, самосталан и одржив живот у заједници.

5. Систематско мапирање и повезивање локалних ресурса

Препоручује се да јединице локалне самоуправе, у сарадњи са центрима за социјални рад и организацијама цивилног друштва, спроведу мапирање просторних, кадровских и институционалних капацитета релевантних за развој услуге СУП.

6. Улагање у кадровске капацитете и професионалну подршку

Препоручује се улагање у професионални развој и обуке стручњака који ће бити директно укључени у пружање услуге, као и развој подршке и супервизије за запослене у услузи СУП.

7. Увођење стандарда квалитета и механизама континуираног праћења услуге

Потребно је развити јасне стандарде квалитета за услугу становање уз подршку, који обухватају организацију услуге, кадровске капацитете, индивидуализовану подршку и права корисника, уз конкретне индикаторе за мерење ефеката и планирање унапређења.

8. Развој индивидуализованих модела подршке заснованих на потребама корисника

Услуга СУП представља кључни механизам за преусмеравање социјалне заштите са институционалних модела ка индивидуално прилагођеним услугама, заснованим на потребама, способностима и изборима особа са инвалидитетом који омогућава корисницима да буду активни учесници у одлукама о сопственом животу, уз подршку која поштује приватност, самосталност и права на избор.

9. Јачање међусекторске сарадње и партнерстава

Развој услуге СУП захтева блиску сарадњу локалних самоуправа, центара за социјални рад, здравствених установа, образовних институција и организација цивилног друштва, уз јасно дефинисане улоге и одговорности.

10. Подршка иницијативама и активно укључивање корисника и породица

Потребно је системски препознати и подржати иницијативе удружења и родитеља, као и омогућити њихово активно учешће у планирању, развоју и евалуацији услуге.

11. Јачање информисаности и практичног разумевања услуге СУП

Неопходно је организовати континуиране едукативне активности (радионице, инфо-сесије, обуке) за стручне раднике, родитеље и доносиоце одлука, са посебним фокусом на практичне аспекте покретања и спровођења услуге.

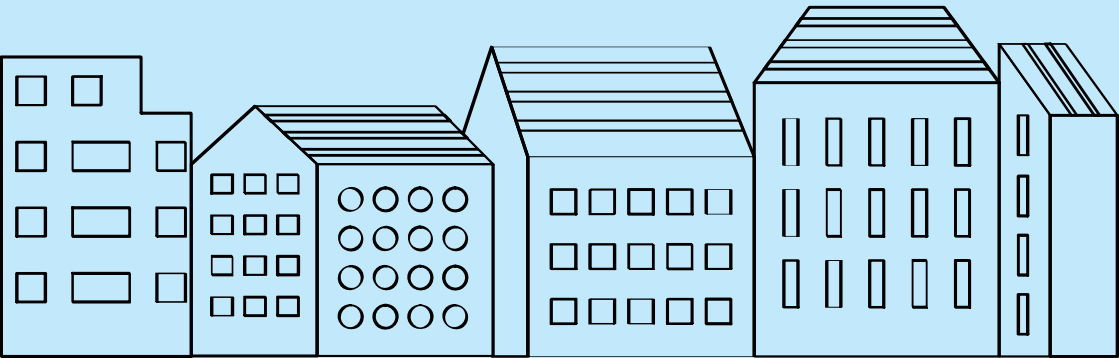
12. Подизање свести шире локалне заједнице о услузи СУП

Препоручује се спровођење информативних и сензибилизацијских активности у локалној заједници ради смањења предрасуда и јачања прихватања особа са инвалидитетом као равноправних чланова друштва. То може укључити јавне кампање, дане отворених врата, радионице и активно учешће корисника и породица, чиме се подстиче социјално укључивање, јача локална подршка услузи и ствара окружење у коме корисници могу живети активно и пуноправно у заједници.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Резултати спроведеног истраживања показују да услуга становање уз подршку за особе са инвалидитетом у локалним заједницама представља препознату, али недовољно развијену и системски неутемељену услугу. Иако већина испитаника у одређеној мери познаје концепт и препознаје значај и бенефите ове услуге, постоји јасан јаз између опште информисаности и практичног разумевања начина њене реализације.

Истраживање је показало да су постојећи облици подршке углавном усмерени на дневне услуге, док су услуге које подстичу самосталност и живот у заједници, попут становања уз подршку, недовољно заступљене. Оваква структура услуга указује на дисбаланс у систему социјалне заштите и потребу за развојем услуга које су у складу са принципима деинституционализације и социјалне инклузије.

ОВАЈ МАТЕРИЈАЛ ОБЈАВЉЕН ЈЕ УЗ ФИНАНСИЈСКУ ПОМОЋ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ.

ЗА ЊЕГОВУ САДРЖИНУ ОДГОВОРНО ЈЕ ИСКЉУЧИВО УДРУЖЕЊЕ „НА ПОЛА ПУТА” И ОНО НЕ ОДРАЖАВА НУЖНО СТАВОВЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ.

2026.